МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ



Кафедра методологій крос-культурних практик

Методичні вказівки

до практичних занять та самостійної роботи

з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва»

для студентів спеціальностей В1 "Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво" . В2 «Дизайн», В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»,

галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

третього (науково-освітнього) рівня вищої освіти

ОНП Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

ОНП Дизайн

ОНП Образотворче мистецтво та реставрація

ОТП Візуальні практики

Харків – 2026

Методичні вказівки з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» для студентів спеціальностей В1. В2, В4 галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» третього (науково-освітнього) ступеня вищої освіти. Харків: ХДАДМ, 2026. 44 с.

Розробник: доктор мистецтвознавства, професор, завідувачка кафедри методологій крос-культурних практик Зоя АЛФЬОРОВА.

Рецензент:

Кандидат філософських наук, доцент, декан факультету «Образотворче мистецтво» ХДАДМ Ольга ІВАЩЕНКО.

Методичні вказівки до проходження педагогічного практикуму призначені для здобувачів третього рівня вищої освіти за освітньо-науковою програмою В1 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Вказівки спрямовані на методичне забезпечення педагогічної складової підготовки докторів філософії, формування готовності до викладацької діяльності у закладах вищої освіти мистецького спрямування, а також розвиток умінь застосовувати сучасні педагогічні підходи, методи й технології в процесі викладання фахових дисциплін у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва. У методичних вказівках визначено мету, завдання та організаційні засади педагогічного практикуму, окреслено основні напрями діяльності здобувачів, вимоги до підготовки й проведення навчальних занять, розроблення навчально-методичних матеріалів, використання інноваційних освітніх технологій і рефлексивного аналізу власної педагогічної діяльності. Видання містить методичні рекомендації щодо виконання завдань практикуму, підготовки звітної документації та оцінювання результатів практичної діяльності. Методичні вказівки адресовані здобувачам третього рівня вищої освіти, науковим керівникам, викладачам і фахівцям, залученим до організації та супроводу педагогічної підготовки в системі вищої мистецької освіти.

Затверджено на засіданні кафедри методологій крос-культурних практик («22» _вересня_ 2026 р., протокол № 3_).

Рекомендовано до друку вченою радою Харківської державної академії дизайну і мистецтв («__» _____ 2026 р., протокол № _).

ЗМІСТ

Вступ……

Загальні положення……

План і зміст курсу……..……..

Вказівки щодо ведення роботи……..

Рекомендована література……..

ВСТУП

Компетентності та програмні результати навчання навчальної дисципліни (згідно з освітніми програмами)

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК4 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності. ЗК 7 Здатність вільно державною та основами іноземних мов для дослідження наукових проблем та оприлюднення результатів досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. ЗК8 Здатність розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з аудіовізуального мистецтва та виробництв та суміжних галузей СК3. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва українською та іноземною мовами, розуміння іншомовних наукових текстів. СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство під час їх реалізації. СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку аудіовізуальної сфери.	РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з аудіовізуального мистецтва та виробництва, отримання нових знань та здійснення інновацій. РН4. Планувати і виконувати теоретичні дослідження у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію та дотриманням норм професійної та академічної етики. РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми аудіовізуального мистецтва та виробництва з врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин
*Тема 4.*Сучасна арт-практика як основа «тотального візуального».	2
*Тема 6.*Паблік-арт та інші практики цього спрямування	2
Тема 8. Сучасні арт-практики технологічного спрямування.	2
Тема 9. Візуальне-медіальне-віртуальне в сучасному мистецтві	2
Всього	8

8. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Вступ . Методологічні підходи до дисципліни.	5
Тема 2.Теоретичні підвалини наукового осмислення сучасного візуального мистецтва у ХХ ст.	5,5
Тема 3. Автор в сучасному мистецтві.	5,5
*Тема 4.*Сучасна арт-практика як основа «тотального візуального».	5,5
Тема 5. Сучасні арт-практики середовищного спрямування	5,5
*Тема 6.*Паблік-арт та інші практики цього спрямування	5,5
Тема 7. Сучасні арт-практики акційного та тілесного спрямування	5,5
Тема 8. Сучасні арт-практики технологічного спрямування.	5,5
Тема 9. Візуальне-медіальне-віртуальне в сучасному мистецтві	5,5
Тема 10. Крос-культурний діалог в сучасному мистецтві	5,5
Тема 11. Іммерсівні світи в сучасному візуальному мистецтві	5,5
Всього	**60**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Спрямування дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» полягає у вивченні історичних закономірностей, теоретичних концепцій і провідних тенденцій розвитку мистецтва другої половини XX — початку XXI століття, осмисленні трансформацій художньої мови, естетичних принципів і способів функціонування мистецтва в сучасному культурному просторі. Дисципліна орієнтована на аналіз основних мистецьких напрямів, течій і практик, дослідження взаємодії традиційних видів мистецтва з цифровими технологіями, медіа та новими формами художньої комунікації, а також на формування здатності здобувачів критично інтерпретувати актуальні мистецькі явища, застосовувати теоретичні знання для аналізу художніх творів і визначати місце сучасного мистецтва в соціокультурних процесах сьогодення. Дисципліна вивчається упродовж 2 семестру / 1-й курс / 3 кредити ECTS, навчальних годин, в тому числі 22 годин — лекційних, 8 годин — семінарських, та 60 годин — самостійної роботи). Дисципліна містить 2 модулі, що складаються із 11 тем. Форма контролю: диф. залік.

Мета модульної контрольної роботи з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» полягає у перевірці рівня засвоєння здобувачами теоретичних знань щодо основних етапів, напрямів, концепцій і художніх практик сучасного мистецтва, розуміння закономірностей його історичного розвитку та трансформацій у контексті соціокультурних змін. Модульна контрольна робота спрямована на оцінювання здатності систематизувати й застосовувати набуті знання, аналізувати та інтерпретувати мистецькі явища, визначати характерні ознаки художніх напрямів і течій, аргументувати власні висновки та використовувати теоретико-історичні підходи для осмислення актуальних тенденцій розвитку сучасного мистецтва.

Мета диференційованого заліку з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» полягає в оцінюванні рівня сформованості теоретичних знань і практичних умінь здобувачів щодо історичних закономірностей розвитку сучасного мистецтва, його основних напрямів, концепцій, художніх практик і актуальних тенденцій. Диференційований залік передбачає перевірку здатності систематизувати й застосовувати набуті знання, критично аналізувати та інтерпретувати мистецькі явища в історичному й соціокультурному контекстах, аргументовано формулювати власні

судження та самостійно осмислювати трансформації сучасного мистецтва в умовах цифровізації, міждисциплінарної взаємодії та зміни форм художньої комунікації.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0– 7,3
2	Поточний контроль	0– 7,3
3	Поточний контроль	0– 7,3
4	Поточний контроль	0– 7,3
5	Поточний контроль	0– 7,3
6	Поточний контроль	0– 7,3
7	Поточний контроль	0– 7,3
8	Поточний контроль	0– 7,3
9	Поточний контроль	0– 7,3
10	Поточний контроль	0– 7,3
11	Поточний контроль	0– 7,3
	Диф.залік	0–20
	Всього балів	**100**

Шкала оцінювання: ECTS ТА НАЦІОНАЛЬНА

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)		Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+	98–100	Задовільно	64–74	D
			A	95–97		60–63	E
			A-	90–94	Незадовільно	35–59	FX
Добре	82–89	B			Незадовільно (повторне проходження)	0–34	F

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок

B	12–15	32–35	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Аспірант не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Аспірант в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

ПЛАН І ЗМІСТ КУРСУ

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 1. Вступ. Теоретичні та історичні засади вивчення сучасного мистецтва

Самостійна робота по темі:

Опрацювання основних понять, теоретичних підходів і методологічних засад вивчення сучасного мистецтва; ознайомлення з історичними передумовами його становлення, основними етапами розвитку та особливостями функціонування в культурному просторі другої половини XX — початку XXI століття. Аналіз співвідношення понять «сучасне мистецтво», «актуальне мистецтво», «новітнє мистецтво», визначення специфіки сучасного мистецького процесу, його міждисциплінарного характеру та взаємодії з цифровими технологіями й новими медіа.

Зміст завдання:

1. Розкрити зміст поняття «сучасне мистецтво» та визначити його основні характеристики.
2. Охарактеризувати історичні передумови формування сучасного мистецтва й основні етапи його розвитку.
3. Проаналізувати основні теоретичні підходи до осмислення сучасного мистецького процесу.
4. Визначити вплив соціокультурних трансформацій, глобалізації та цифровізації на художні практики.
5. Підготувати аналітичне повідомлення на тему «Сучасне мистецтво: межі поняття та критерії визначення» з опорою на наукові джерела.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам рекомендується розпочати з опрацювання наукової літератури, присвяченої теорії та історії сучасного мистецтва, зосередивши увагу на визначенні його хронологічних меж, концептуальних засад і характерних ознак. Необхідно зіставити позиції різних дослідників щодо співвідношення сучасного мистецтва з модернізмом і постмодернізмом, з'ясувати значення суспільних, культурних і технологічних змін у формуванні нових художніх стратегій. Доцільно вести робочі нотатки, фіксувати ключові поняття, аргументи

авторів і бібліографічні дані використаних джерел, розмежовуючи наукові визначення та власні інтерпретації.

На наступному етапі необхідно систематизувати опрацьований матеріал і сформулювати власне розуміння специфіки сучасного мистецтва. Для цього рекомендовано застосувати порівняльно-аналітичний підхід: зіставити щонайменше дві теоретичні позиції, визначити спільні ознаки та принципові розбіжності, підкріпивши висновки прикладами конкретних мистецьких практик. Підготовлене аналітичне повідомлення має містити чітко сформульовану проблему, аргументований виклад, посилання на використані джерела та самостійні висновки. Особливу увагу слід приділити академічній доброчесності, точності цитування, критичному ставленню до інформації з електронних ресурсів і оформленню бібліографічних описів відповідно до стандарту APA 7.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми:

1. Що охоплює поняття «сучасне мистецтво» та які існують підходи до визначення його хронологічних меж?
2. У чому полягають відмінності між поняттями «сучасне мистецтво», «актуальне мистецтво» та «новітнє мистецтво»?
3. Які історичні й культурні передумови визначили становлення сучасного мистецтва?
4. Які теоретичні концепції мають ключове значення для осмислення мистецьких процесів другої половини XX — початку XXI століття?
5. Як змінилися уявлення про художній твір, авторство та роль глядача в сучасному мистецтві?
6. Яким чином цифрові технології та нові медіа впливають на художню мову й способи репрезентації мистецтва?
7. У чому полягає значення міждисциплінарних підходів до дослідження сучасного мистецтва?
8. Які методологічні проблеми виникають під час аналізу актуальних мистецьких практик?

Основна література

1. Bishop, C. (2012). Artificial hells: Participatory art and the politics of spectatorship. Verso.

2. Bourriaud, N. (2002). Relational aesthetics (S. Pleasance & F. Woods, Trans.). Les presses du réel.

3. Foster, H., Krauss, R., Bois, Y.-A., Buchloh, B. H. D., & Joselit, D. (2016). Art since 1900: Modernism, antimodernism, postmodernism (3rd ed.). Thames & Hudson.

4. Manovich, L. (2001). The language of new media. MIT Press.

5. Osborne, P. (2013). Anywhere or not at all: Philosophy of contemporary art. Verso.

6. Smith, T. (2009). What is contemporary art? University of Chicago Press.

7. Stallabrass, J. (2004). Art incorporated: The story of contemporary art. Oxford University Press.

8. Stiles, K., & Selz, P. (Eds.). (2012). Theories and documents of contemporary art: A sourcebook of artists' writings (2nd ed.). University of California Press.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 2. Теоретичні підвалини наукового осмислення сучасного візуального мистецтва у ХХ ст.

Самостійна робота по темі

Опрацювання основних теоретичних концепцій і методологічних підходів до дослідження візуального мистецтва ХХ століття; аналіз впливу філософії, естетики, культурології, семіотики, психоаналізу та соціології на формування наукових уявлень про художній твір, візуальний образ і механізми художньої комунікації. Дослідження трансформації методів інтерпретації мистецтва від формального аналізу до структурного, семіотичного, психоаналітичного, соціокультурного та критичного підходів.

Зміст завдання

1. Охарактеризувати основні теоретичні засади вивчення візуального мистецтва у ХХ столітті.
2. Розкрити внесок формалізму, іконології, семіотики, структуралізму та постструктуралізму в розвиток мистецтвознавчої думки.
3. Проаналізувати вплив філософських та естетичних концепцій ХХ століття на інтерпретацію художнього твору.

4. Визначити значення праць Ервіна Панофського, Ролана Барта, Вальтера Беньяміна, Джона Берджера та інших дослідників для становлення сучасних методів аналізу візуальної культури.
5. Порівняти два теоретичні підходи до аналізу конкретного твору візуального мистецтва XX століття та визначити їхні дослідницькі можливості та обмеження.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам необхідно зосередитися на з'ясуванні історичних і наукових передумов формування теоретичних підходів до вивчення візуального мистецтва у XX столітті. Рекомендується опрацювати першоджерела та наукові дослідження, присвячені формальному аналізу, іконології, семіотиці, структуралізму та постструктуралізму, визначаючи предмет кожного підходу, його понятійний апарат і методологічні принципи. Особливу увагу слід приділити розумінню того, як змінювалося трактування художнього твору: від автономного об'єкта з певною формальною структурою до складної системи знаків, культурних значень і соціальних взаємозв'язків.

На наступному етапі необхідно зіставити теоретичні позиції різних дослідників, установити спільні риси та відмінності в їхньому розумінні візуального образу, авторства, глядацького сприйняття й культурного контексту. Доцільно використовувати порівняльно-аналітичний метод, доповнюючи теоретичні положення прикладами творів живопису, графіки, фотографії або інших форм візуального мистецтва XX століття. Важливо не обмежуватися переказом наукових концепцій, а з'ясувати, які саме дослідницькі питання дає змогу розв'язати кожен підхід і які аспекти твору залишаються поза його увагою.

Результати роботи слід представити у формі аналітичного повідомлення або порівняльної таблиці, у якій визначено назви теоретичних підходів, їхніх представників, ключові поняття, методи аналізу та можливості практичного застосування. У підсумкових висновках необхідно аргументувати вибір найбільш продуктивного підходу для дослідження обраного мистецького твору, водночас усвідомлюючи, що складні візуальні явища нерідко потребують поєднання кількох методологій. Усі запозичені положення мають супроводжуватися належними

посиланнями, а бібліографічний список — оформлюватися відповідно до APA 7. Особливого значення набуває самостійність інтерпретації, точність використання наукової термінології та дотримання принципів академічної доброчесності.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Які основні етапи становлення теоретичного осмислення візуального мистецтва у XX столітті?
2. У чому полягають особливості формального методу аналізу художнього твору?
3. Яке значення має іконологічний підхід Ервіна Панофського для інтерпретації візуальних образів?
4. Як семіотика вплинула на розуміння художнього твору як знакової системи?
5. У чому полягає внесок Ролана Барта у формування теорії візуальної культури?
6. Як Вальтер Беньямін пояснює трансформацію мистецтва в умовах технічного відтворення?
7. Які методологічні можливості відкриває концепція візуального представлення Джона Берджера?
8. У чому полягають відмінності між структуралістським і постструктуралістським підходами до аналізу мистецтва?
9. Як соціальні, політичні та культурні контексти впливають на інтерпретацію візуального твору?
10. Які можливості й обмеження має застосування кількох теоретичних підходів до аналізу одного мистецького об'єкта?

Основна література

1. Barthes, R. (1977). Image—music—text (S. Heath, Trans.). Hill and Wang.

2. Benjamin, W. (1968). Illuminations (H. Zohn, Trans.; H. Arendt, Ed.). Harcourt, Brace & World.

3. Berger, J. (1972). Ways of seeing. Penguin Books; British Broadcasting Corporation.

4. Gombrich, E. H. (1960). Art and illusion: A study in the psychology of pictorial representation. Phaidon Press.

5. Mitchell, W. J. T. (1994). Picture theory: Essays on verbal and visual representation. University of Chicago Press.

6. Panofsky, E. (1955). Meaning in the visual arts: Papers in and on art history. Doubleday.

7. Rose, G. (2016). Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials (4th ed.). SAGE Publications.

8. Wölfflin, H. (1950). Principles of art history: The problem of the development of style in later art (M. D. Hottinger, Trans.). Dover Publications. (Original work published 1915)

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 3. Автор в сучасному мистецтві.

Самостійна робота по темі

Дослідження трансформації уявлень про автора в мистецтві XX — початку XXI століття, переосмислення традиційної моделі індивідуального творчого суб'єкта та формування нових концепцій авторства в умовах розвитку концептуального, партисипативного, цифрового й мережевого мистецтва. Аналіз взаємозв'язків між автором, художнім твором, глядачем, мистецькими інституціями та соціокультурним контекстом.

Зміст завдання

1. Охарактеризувати основні етапи трансформації концепції авторства в сучасному мистецтві.
2. Проаналізувати теоретичні концепції авторства Ролана Барта та Мішеля Фуко.
3. Дослідити зміни ролі художника в концептуальному, колективному, партисипативному й цифровому мистецтві.
4. Визначити особливості взаємодії автора, глядача та інституційного середовища у створенні й інтерпретації мистецького твору.
5. Підготувати аналітичне повідомлення на тему «Автор у сучасному мистецтві: від індивідуального творця до координатора художнього процесу», використовуючи приклади конкретних мистецьких практик.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам необхідно розглянути авторство як історично змінну культурну й теоретичну категорію. Рекомендується опрацювати праці Ролана Барта про смерть автора та Мішеля Фуко про функцію автора, з'ясувавши відмінності між їхніми концептуальними позиціями. Особливу увагу слід приділити переходу від уявлення про художника як єдине джерело смислу твору до розуміння авторства як складної системи відносин між творчим задумом, художньою формою, культурним контекстом і сприйняттям аудиторії.

На наступному етапі необхідно проаналізувати, як змінюється роль автора в концептуальному, колективному, партисипативному та цифровому мистецтві. Для цього слід обрати два мистецькі твори або проєкти, порівняти способи їх створення, визначити характер авторської присутності, ступінь залучення глядача та значення співпраці з іншими учасниками творчого процесу. Доцільно з'ясувати, чи зберігає автор контроль над остаточним результатом, чи передає частину творчих повноважень аудиторії, виконавцям, технологічним системам або інституціям.

За результатами дослідження аспірантам необхідно сформулювати аргументовані висновки про особливості сучасного авторства та представити їх у формі аналітичного повідомлення або порівняльної таблиці. Висновки мають спиратися на наукові джерела та конкретні приклади мистецьких практик, демонструвати самостійність інтерпретації та розуміння суперечностей між індивідуальною творчою ініціативою, колективною взаємодією й інституційними умовами функціонування мистецтва. Окремо рекомендовано осмислити, як цифрові технології та штучний інтелект актуалізують питання творчої відповідальності, оригінальності, контролю над результатом і визначення авторства.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Як змінювалося розуміння авторства в мистецтві XX — початку XXI століття?
2. У чому полягає зміст концепції «смерті автора» Ролана Барта?
3. Як Мішель Фуко трактує функцію автора в культурному дискурсі?
4. Яким чином концептуальне мистецтво трансформувало співвідношення художнього задуму та матеріального твору?
5. У чому полягають особливості колективного та партисипативного авторства?

6. Як змінюється роль глядача в інтерактивних і цифрових мистецьких практиках?
7. Яке значення мають мистецькі інституції та кураторські практики у формуванні авторського статусу?
8. Як цифрові технології та штучний інтелект змінюють уявлення про творчість, оригінальність і відповідальність автора?
9. Чи зберігає автор центральну роль у створенні смислу мистецького твору в сучасній культурі? Аргументуйте відповідь.

Основна література

1. Barthes, R. (1977). The death of the author. In Image—music—text (S. Heath, Trans., pp. 142–148). Hill and Wang.

2. Becker, H. S. (1982). Art worlds. University of California Press.

3. Bourriaud, N. (2002). Relational aesthetics (S. Pleasance & F. Woods, Trans.). Les presses du réel.

4. Foucault, M. (1977). What is an author? In D. F. Bouchard (Ed.), Language, counter-memory, practice: Selected essays and interviews (D. F. Bouchard & S. Simon, Trans., pp. 113–138). Cornell University Press.

5. Groys, B. (2008). Art power. MIT Press.

6. Irvin, S. (2005). The artist, art, and artworld: Theoretical perspectives. The Journal of Aesthetics and Art Criticism, 63(1), 29–37.

7. Manovich, L. (2001). The language of new media. MIT Press.

8. Stallabrass, J. (2004). Art incorporated: The story of contemporary art. Oxford University Press.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 4. Сучасна арт-практика як основа «тотального візуального».

Питання семінарського заняття

1. Трансформація сучасної арт-практики: від автономного мистецького твору до інтегрованого візуального середовища.
2. Феномен «тотального візуального» у контексті медіатизації культури, цифровізації та взаємодії різних видів мистецтва.
3. Межі сучасної арт-практики: взаємодія художника, глядача, технологій і публічного простору у формуванні нових моделей візуального досвіду.

Самостійна робота по темі

Дослідження сучасних арт-практик як чинника формування цілісного візуального середовища, у якому взаємодіють образотворче мистецтво, фотографія, відеоарт, інсталяція, перформанс, цифрове та інтерактивне мистецтво. Аналіз поняття «тотальне візуальне» як дослідницької категорії, що дає змогу осмислити розширення меж художньої діяльності, проникнення візуальних образів у повсякденність і трансформацію способів сприйняття мистецтва в сучасному медійному просторі.

Зміст завдання

1. Розкрити зміст поняття «тотальне візуальне» та визначити його зв’язок із сучасними художніми практиками.
2. Охарактеризувати основні форми сучасної арт-практики: інсталяцію, перформанс, відеоарт, цифрове, інтерактивне та партисипативне мистецтво.
3. Проаналізувати взаємодію мистецтва, медіа, технологій і публічного простору у формуванні сучасного візуального досвіду.
4. Дослідити трансформацію ролі художника та глядача в інтегрованих мистецьких середовищах.
5. Підготувати аналітичне дослідження однієї сучасної арт-практики, визначивши її візуальні, комунікативні та соціокультурні особливості.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам рекомендується розпочати з опрацювання теоретичних праць про сучасне мистецтво, візуальну культуру, медіатизацію та трансформацію художнього досвіду. Необхідно з’ясувати, як

змінюється функціонування мистецького твору в умовах переходу від автономного об’єкта до просторової інсталяції, інтерактивного середовища або мультимедійного проєкту. Особливу увагу слід приділити розмежуванню понять «візуальна культура», «візуальне середовище», «медіамистецтво» та «тотальне візуальне», розглядаючи останнє як аналітичну категорію, а не як усталений універсальний термін.

На наступному етапі необхідно обрати конкретний мистецький проєкт, який поєднує різні медіа, художні форми або способи взаємодії з аудиторією, і здійснити його комплексний аналіз. Доцільно дослідити просторову організацію твору, характер використання зображення, звуку, руху та цифрових технологій, ступінь залучення глядача, а також вплив місця демонстрації на сприйняття. Порівняння обраного проєкту з традиційною формою художнього твору дасть змогу визначити, як сучасна арт-практика змінює межі між мистецтвом і повсякденністю, авторським задумом і глядацьким досвідом, матеріальним об’єктом і візуальним середовищем.

За результатами дослідження аспірантам необхідно підготувати аналітичне повідомлення або презентацію, у якій послідовно викласти теоретичні засади обраної проблеми, охарактеризувати мистецький проєкт і сформулювати самостійні висновки. Аргументація має спиратися на наукові джерела, візуальні матеріали та конкретні приклади сучасних арт-практик. У висновках слід визначити, наскільки обґрунтовано обраний проєкт можна розглядати як прояв «тотального візуального», які нові форми художньої комунікації він створює та які проблеми породжує надмірне поширення візуальних образів у цифровому суспільстві. Бібліографічні описи необхідно оформити відповідно до APA 7, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Що означає поняття «тотальне візуальне» та які його теоретичні передумови?
2. Як змінилися межі художньої діяльності в сучасному мистецтві?
3. Які особливості відрізняють інсталяцію, перформанс, відеоарт і цифрове мистецтво?
4. Яким чином сучасні арт-практики інтегруються в публічний і цифровий простір?
5. Як трансформується роль глядача в інтерактивних і партисипативних проєктах?

6. У чому полягає вплив цифрових технологій на створення та сприйняття візуальних образів?
7. Як співвідносяться сучасне мистецтво, візуальна культура та повсякденне медійне середовище?
8. Які критичні проблеми виникають унаслідок надмірного поширення візуальних образів?

Основна література

1. Bishop, C. (2005). Installation art: A critical history. Tate Publishing.

2. Bourriaud, N. (2002). Relational aesthetics (S. Pleasance & F. Woods, Trans.). Les presses du réel.

3. Debord, G. (1994). The society of the spectacle (D. Nicholson-Smith, Trans.). Zone Books. (Original work published 1967)

4. Mirzoeff, N. (1999). An introduction to visual culture. Routledge.

5. Mitchell, W. J. T. (2005). What do pictures want? The lives and loves of images. University of Chicago Press.

6. Rose, G. (2016). Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials (4th ed.). SAGE Publications.

7. Steyerl, H. (2012). The wretched of the screen. Sternberg Press.

8. Zylinska, J. (2017). Nonhuman photography. MIT Press.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 5. Сучасні арт-практики середовищного спрямування

Самостійна робота по темі

Дослідження сучасних арт-практик середовищного спрямування як форм художньої діяльності, що виходять за межі традиційного мистецького об’єкта та передбачають взаємодію з архітектурним, природним, урбаністичним, соціальним і цифровим середовищами. Аналіз специфіки site-specific art, ленд-арту, паблік-арту, інсталяційних та інтерактивних проєктів, а також дослідження впливу просторового контексту, локальної історії, культурної пам’яті й участі аудиторії на формування художнього змісту.

Зміст завдання

1. Визначити сутність і характерні ознаки сучасних арт-практик середовищного спрямування.
2. Охарактеризувати основні форми середовищного мистецтва: site-specific art, ленд-арт, паблік-арт, екологічні інсталяції та інтерактивні просторові проєкти.
3. Проаналізувати взаємозв'язок мистецького твору з архітектурним, природним або урбаністичним середовищем.
4. Дослідити роль локальної ідентичності, історичної пам'яті та соціальної взаємодії у створенні середовищних арт-проєктів.
5. Підготувати аналітичне дослідження одного мистецького проєкту, визначивши його просторові, концептуальні та комунікативні особливості.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам необхідно опрацювати наукові джерела, присвячені середовищному мистецтву, просторовим практикам і взаємодії художнього твору з місцем його реалізації. Особливу увагу слід приділити розмежуванню понять site-specific art, ленд-арт, паблік-арт та інсталяція, визначивши їхні специфічні ознаки та методологічні засади дослідження. Важливо з'ясувати, як просторові характеристики, історичний контекст, соціокультурні умови та природні особливості місця впливають на концепцію мистецького проєкту, його форму й способи сприйняття аудиторією.

На наступному етапі необхідно обрати конкретний приклад середовищної арт-практики та проаналізувати його за такими критеріями: місце реалізації, художній задум, використані матеріали та технології, взаємодія з навколишнім середовищем, участь глядача та соціокультурне значення. Доцільно звернутися до візуальних документів проєкту, авторських коментарів і критичних публікацій. Результати дослідження слід представити у формі аналітичного повідомлення або презентації з аргументованими висновками про те, як взаємодія мистецтва та середовища змінює традиційне розуміння художнього твору. Використані джерела необхідно оформити відповідно до стандарту APA 7, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Що визначає специфіку сучасних арт-практик середовищного спрямування?
2. У чому полягають відмінності між site-specific art, ленд-артом і паблік-артом?
3. Як просторовий контекст впливає на зміст і сприйняття мистецького твору?
4. Яку роль відіграють архітектурне, природне та урбаністичне середовища у формуванні художнього задуму?
5. Як середовищні арт-практики взаємодіють із локальною ідентичністю та культурною пам’яттю?
6. Які можливості та проблеми виникають у процесі залучення аудиторії до створення мистецького середовища?
7. Як екологічні й соціальні проблеми відображаються в сучасних середовищних проєктах?
8. Яким чином цифрові технології розширюють можливості просторового мистецтва?

Основна література

1. Bishop, C. (2005). Installation art: A critical history. Tate Publishing.

2. Kwon, M. (2002). One place after another: Site-specific art and locational identity. MIT Press.

3. Lacy, S. (Ed.). (1995). Mapping the terrain: New genre public art. Bay Press.

4. Lippard, L. R. (1997). The lure of the local: Senses of place in a multicentered society. The New Press.

5. Miles, M. (1997). Art, space and the city: Public art and urban futures. Routledge.

6. Rendell, J. (2006). Art and architecture: A place between. I.B. Tauris.

7. Suderburg, E. (Ed.). (2000). Space, site, intervention: Situating installation art. University of Minnesota Press.

8. Tufnell, B. (2006). Land art. Tate Publishing.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 6. Паблік-арт та інші практики цього спрямування

Питання семінарського заняття

1. Паблік-арт у системі сучасного мистецтва: історичні передумови становлення, основні форми та концептуальні засади мистецьких практик у публічному просторі.
2. Взаємодія мистецтва, міського середовища та громади: соціальні функції паблік-арту, партисипативні стратегії, локальна ідентичність і культурна пам’ять.
3. Трансформації сучасного паблік-арту: цифрові, інтерактивні, екологічні та соціально орієнтовані практики, проблеми авторства, доступності й суспільного сприйняття.

Самостійна робота по темі

Дослідження паблік-арту як напряму сучасної художньої практики, що передбачає створення мистецьких об’єктів, проєктів і подій у відкритому громадському просторі та взаємодію з різними соціальними групами. Аналіз форм паблік-арту — монументальних і тимчасових інсталяцій, стріт-арту, партисипативних проєктів, соціально залученого мистецтва та цифрових інтервенцій — з урахуванням їхніх естетичних, комунікативних і суспільних функцій. Особлива увага приділяється ролі публічного мистецтва у формуванні міської ідентичності, осмисленні історичної пам’яті та актуалізації суспільно значущих проблем.

Зміст завдання

1. Визначити поняття «паблік-арт» і розкрити його відмінності від монументального мистецтва, стріт-арту та інших практик публічного простору.
2. Охарактеризувати основні історичні етапи й тенденції розвитку паблік-арту.
3. Проаналізувати взаємодію мистецького проєкту з архітектурним середовищем, громадою та соціокультурним контекстом.
4. Дослідити роль партисипативних, екологічних, цифрових і соціально орієнтованих практик у сучасному публічному мистецтві.
5. Обрати один реалізований проєкт паблік-арту та підготувати його аналітичний опис із визначенням концепції, цільової аудиторії, способів взаємодії з громадою та суспільного значення.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам рекомендується опрацювати наукові праці з історії та теорії паблік-арту, звертаючи увагу на зміну його функцій — від репрезентативного оформлення громадського простору до критичного осмислення суспільних відносин, колективної пам’яті та локальної ідентичності. Необхідно розмежувати поняття «паблік-арт», «стріт-арт», «монументальне мистецтво» та «соціально залучене мистецтво», визначивши специфіку кожного з них. Важливо враховувати, що публічний характер мистецького проєкту визначається не лише місцем його розташування, але і доступністю для аудиторії, способом комунікації та характером взаємодії з громадою.

На наступному етапі слід обрати конкретний проєкт паблік-арту в Україні або за кордоном і дослідити його за кількома взаємопов’язаними критеріями: місце реалізації, художній задум, використані засоби, соціокультурний контекст, участь громади та реакція аудиторії. Для аргументації необхідно використовувати наукові публікації, матеріали авторів проєкту, документальні фотографії та інші перевірені джерела. Доцільно також з’ясувати, чи сприяв проєкт переосмисленню громадського простору, актуалізації локальної історії або обговоренню суспільно важливих питань, і які суперечності виникли під час його реалізації чи сприйняття.

Результати рекомендується представити у формі аналітичного повідомлення, презентації або порівняльної таблиці. Робота має містити коротку характеристику обраного проєкту, теоретичне обґрунтування його належності до певного напряму публічного мистецтва, аналіз комунікативних стратегій і самостійні висновки щодо його художньої та суспільної значущості. Особливу увагу слід приділити співвідношенню авторського задуму та суспільного сприйняття, питанням доступності, участі різних соціальних груп та етичним аспектам використання спільного простору. Бібліографічні посилання оформлюються відповідно до APA 7, а всі запозичені матеріали мають бути належно атрибутовані.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Що таке паблік-арт і які його основні ознаки?
2. Як історично змінювалися функції мистецтва в публічному просторі?

3. У чому полягають відмінності між паблік-артом, стріт-артом і монументальним мистецтвом?
4. Як публічний простір впливає на художній задум і сприйняття мистецького проєкту?
5. Яке значення має участь громади у створенні та функціонуванні паблік-арту?
6. Як публічне мистецтво сприяє формуванню локальної ідентичності та збереженню культурної пам'яті?
7. Які етичні, правові та суспільні проблеми можуть виникати під час реалізації проєктів паблік-арту?
8. Як цифрові технології та інтерактивні засоби змінюють форми публічного мистецтва?
9. Які можливості має паблік-арт для осмислення досвіду війни, переміщення населення та трансформації міського середовища в Україні?

Основна література

1. Deutsche, R. (1996). Evictions: Art and spatial politics. MIT Press.

2. Kester, G. H. (2004). Conversation pieces: Community and communication in modern art. University of California Press.

3. Kwon, M. (2002). One place after another: Site-specific art and locational identity. MIT Press.

4. Lacy, S. (Ed.). (1995). Mapping the terrain: New genre public art. Bay Press.

5. Lippard, L. R. (1997). The lure of the local: Senses of place in a multicentered society. The New Press.

6. Miles, M. (1997). Art, space and the city: Public art and urban futures. Routledge.

7. Phillips, P. C. (1988). Public art: A renewable resource. Artforum, 26(6), 91–96.

8. Sharp, J., Pollock, V., & Paddison, R. (2005). Just art for a just city: Public art and social inclusion in urban regeneration. Urban Studies, 42(5–6), 1001–1023. https://doi.org/10.1080/00420980500106963

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 7. Сучасні арт-практики акційного та тілесного спрямування

Самостійна робота по темі

Дослідження акційних і тілесно орієнтованих арт-практик як форм сучасного мистецтва, у яких художня дія, тілесна присутність, жест, рух і взаємодія з аудиторією стають основними засобами створення художнього висловлювання. Аналіз історичних передумов становлення перформансу, гепенінгу, боді-арту, мистецтва акції та інших практик, що трансформують традиційні уявлення про мистецький твір, авторство, художній час і простір. Особлива увага приділяється осмисленню тіла як медіума мистецтва, а також соціальних, політичних, гендерних та етичних аспектів акційної творчості.

Зміст завдання

1. Визначити сутність і характерні ознаки акційних та тілесно орієнтованих арт-практик.
2. Розглянути історію становлення й основні тенденції розвитку перформансу, гепенінгу, боді-арту та мистецтва акції.
3. Проаналізувати роль людського тіла, жесту, руху, тривалості й безпосередньої присутності у створенні художнього образу.
4. Дослідити взаємодію художника та аудиторії, а також значення документування акційних практик за допомогою фотографії, відео та цифрових медіа.
5. Підготувати аналітичне дослідження одного мистецького проєкту акційного або тілесного спрямування, визначивши його концепцію, художні засоби та соціокультурний контекст.

Методичні вказівки до виконання

Під час виконання самостійної роботи аспірантам необхідно опрацювати наукові джерела з історії перформансу, гепенінгу, боді-арту та мистецтва акції, звернувши увагу на їхнє місце в розвитку сучасного мистецтва. Важливо розмежувати поняття «перформанс», «гепенінг», «боді-арт» і «мистецтво акції», визначити специфіку кожної практики та з’ясувати, як у них змінюється співвідношення художнього задуму, процесу створення твору та кінцевого результату. Особливу увагу

слід приділити тілу як засобу художньої комунікації, а також значенню присутності, дії, жесту, часу й простору у формуванні мистецького досвіду.

На наступному етапі рекомендується обрати конкретний перформанс або акційний проєкт і проаналізувати його за такими критеріями: авторський задум, характер тілесної дії, використані матеріали й засоби виразності, місце проведення, взаємодія з аудиторією та суспільний контекст. Для дослідження доцільно використовувати наукові публікації, авторські коментарі, фотографії, відеозаписи та інші документальні матеріали. Необхідно враховувати, що документація перформансу не тотожна самій події: вона зберігає певні аспекти мистецької дії, водночас змінюючи спосіб її сприйняття та подальшої інтерпретації.

За результатами роботи аспірантам слід підготувати або презентацію, у якій розкрити концептуальні засади обраного проєкту, визначити його художні та комунікативні особливості та сформулювати самостійні висновки. Доцільно з’ясувати, як досліджувана практика переосмислює межі між мистецтвом і повсякденністю, приватним і публічним, індивідуальним тілесним досвідом і суспільними нормами. Особливу увагу варто приділити питанням тілесної автономії, етичним межам художнього експерименту, репрезентації ідентичності та відповідальності митця перед аудиторією. Усі запозичені положення мають супроводжуватися посиланнями на джерела, оформлені відповідно до стандарту APA 7.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Які історичні та теоретичні передумови виникнення акційних і тілесно орієнтованих арт-практик?
2. У чому полягають відмінності між перформансом, гепенінгом, боді-артом і мистецтвом акції?
3. Як людське тіло функціонує як художній медіум у сучасному мистецтві?
4. Яке значення мають жест, рух, тривалість і безпосередня присутність у перформативних практиках?
5. Як змінюються ролі художника та глядача в акційному мистецтві?
6. Яким чином фотографія, відео та цифрові технології впливають на документування й інтерпретацію перформансу?

7. Які соціальні, політичні та гендерні проблеми порушують сучасні тілесні арт-практики?
8. Де проходять етичні межі художнього експерименту з тілом?
9. Як акційне мистецтво впливає на переосмислення традиційних критеріїв мистецького твору?

Основна література

1. Auslander, P. (2008). Liveness: Performance in a mediatized culture (2nd ed.). Routledge.

2. Goldberg, R. (2011). Performance art: From futurism to the present (3rd ed.). Thames & Hudson.

3. Jones, A. (1998). Body art/performing the subject. University of Minnesota Press.

4. Kaprow, A. (2003). Essays on the blurring of art and life (J. Kelley, Ed.). University of California Press.

5. Phelan, P. (1993). Unmarked: The politics of performance. Routledge.

6. Schneider, R. (2011). Performing remains: Art and war in times of theatrical reenactment. Routledge.

7. Warr, T. (Ed.). (2000). The artist's body. Phaidon Press.

8. Goldberg, R. (1998). Performance: Live art since 1960. Harry N. Abrams.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 8. Сучасні арт-практики технологічного спрямування.

Питання семінарського заняття

1. Технологізація сучасного мистецтва: історичні передумови, основні етапи та концептуальні засади інтеграції науково-технічних досягнень у художню практику.
2. Цифрові, інтерактивні та алгоритмічні арт-практики: трансформація художньої мови, авторства, творчого процесу та глядацького досвіду.
3. Штучний інтелект і нові технології в сучасному мистецтві: естетичні можливості, етичні проблеми та переосмислення меж людської творчості.

Самостійна робота по темі

Дослідження сучасних арт-практик технологічного спрямування, що виникають унаслідок взаємодії мистецтва з цифровими технологіями, комп'ютерним моделюванням, алгоритмами, штучним інтелектом, віртуальною та доповненою реальністю, інтерактивними системами й робототехнікою. Аналіз особливостей цифрового мистецтва, нет-арту, генеративного мистецтва, медіаінсталяцій та інших технологічно опосередкованих форм творчості. Особлива увага приділяється трансформації художнього процесу, зміні ролей митця та аудиторії, проблемам оригінальності, авторства, естетичної цінності та відповідальності в умовах використання новітніх технологій.

Зміст завдання

1. Визначити основні ознаки та історичні передумови розвитку технологічно орієнтованих арт-практик.
2. Охарактеризувати цифрове, генеративне, інтерактивне мистецтво, нет-арт, мистецтво віртуальної та доповненої реальності.
3. Проаналізувати вплив цифрових технологій і штучного інтелекту на художню мову, авторство та способи створення мистецького твору.
4. Дослідити взаємодію глядача з інтерактивними мистецькими середовищами та алгоритмічно сформованими образами.
5. Підготувати аналітичне дослідження одного технологічного арт-проєкту, визначивши його концепцію, технологічні засоби, естетичні особливості та проблемне поле.

Методичні вказівки до виконання

На першому етапі самостійної роботи аспірантам необхідно опрацювати наукові джерела з історії та теорії технологічного мистецтва, з'ясувати зміст понять «цифрове мистецтво», «медіамистецтво», «генеративне мистецтво», «інтерактивне мистецтво» та «алгоритмічне мистецтво». Важливо простежити, як розвиток фотографії, відеотехнологій, комп'ютерної графіки, мережевих комунікацій і систем штучного інтелекту впливав на розширення засобів художньої виразності. Особливу увагу слід приділити розумінню технології не лише як інструмента створення твору, а і як

чинника, що може визначати його структуру, спосіб функціонування та характер взаємодії з аудиторією.

На другому етапі рекомендується обрати конкретний мистецький проєкт, у якому застосовано цифрові, інтерактивні або алгоритмічні технології, та проаналізувати його за такими критеріями: авторський задум, принцип роботи технологічної системи, специфіка візуальної чи аудіовізуальної мови, роль глядача та особливості презентації твору. Доцільно дослідити, чи є технологія лише засобом реалізації художньої ідеї, чи вона бере участь у формуванні самого змісту твору. Для цього слід використовувати наукові публікації, офіційні матеріали мистецьких інституцій, описи проєктів та документальні записи, відокремлюючи перевірені факти від авторських інтерпретацій.

На завершальному етапі необхідно підготувати презентацію, у якій обґрунтувати належність обраного проєкту до певного напряму технологічного мистецтва та визначити його художню та культурну значущість. У висновках слід осмислити, як використані технології змінюють відносини між митцем, твором і глядачем, а також окреслити потенційні обмеження й ризики: залежність від цифрової інфраструктури, проблеми збереження технологічно складних творів, авторське право, прозорість алгоритмів та етичні аспекти використання штучного інтелекту. Бібліографічні посилання оформлюються відповідно до APA 7; особливого значення набувають самостійність висновків, точність термінології та дотримання академічної доброчесності.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми

1. Які історичні та технологічні передумови зумовили появу технологічно орієнтованих арт-практик?
2. У чому полягають відмінності між цифровим, медіа-, інтерактивним і генеративним мистецтвом?
3. Як алгоритми впливають на створення художнього образу та структуру мистецького твору?
4. Яким чином інтерактивні технології трансформують досвід глядача?
5. Як змінюється роль художника в процесі створення творів за допомогою штучного інтелекту?

6. Які проблеми авторства, оригінальності та інтелектуальної власності виникають у технологічному мистецтві?
7. Які можливості та обмеження мають технології віртуальної та доповненої реальності для художньої творчості?
8. Як забезпечується збереження та відтворення технологічно складних мистецьких творів?
9. Які етичні проблеми виникають унаслідок використання штучного інтелекту в сучасному мистецтві?

Основна література

1. Grau, O. (Ed.). (2007). MediaArtHistories. MIT Press.

2. Manovich, L. (2001). The language of new media. MIT Press.

3. Paul, C. (2015). Digital art (3rd ed.). Thames & Hudson.

4. Quaranta, D. (2013). Beyond new media art. LINK Editions.

5. Shanken, E. A. (2009). Art and electronic media. Phaidon Press.

6. Tribe, M., Jana, R., & Grosenick, U. (2006). New media art. Taschen.

7. Zylinska, J. (2020). AI art: Machine visions and warped dreams. Open Humanities Press.

8. Zylinska, J. (2017). Nonhuman photography. MIT Press.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 9. Візуальне-медіальне-віртуальне в сучасному мистецтві

Питання семінарського заняття:

1. Взаємозв’язок візуального, медіального та віртуального в сучасному мистецтві: трансформація художнього образу, способів його створення, репрезентації та сприйняття.
2. Медіа як засіб і середовище художньої творчості: вплив цифрових технологій, екранних форм і мережевих комунікацій на мову та практики сучасного мистецтва.

3. Віртуальність і нові форми художнього досвіду: інтерактивність, занурення, віртуальні простори, цифрова присутність глядача та зміна відносин між автором, твором і аудиторією.

Самостійна робота по темі:

Самостійне опрацювання теоретичних концепцій візуальної культури, медіамистецтва та віртуальності; аналіз впливу цифрових медіа на художню форму, способи репрезентації та сприйняття мистецького твору; дослідження сучасних художніх практик, що використовують інтерактивні технології, віртуальну реальність, цифрові зображення та мережеві платформи.

Зміст завдання:

1. Опрацювати наукові джерела, присвячені візуальній культурі, медіатеорії та цифровому мистецтву.
2. Визначити основні відмінності та точки перетину понять «візуальне», «медіальне» та «віртуальне» в контексті сучасного мистецтва.
3. Обрати один сучасний мистецький проєкт, у якому використовуються цифрові, інтерактивні або віртуальні технології, та проаналізувати його художню концепцію, засоби виразності й способи взаємодії з аудиторією.
4. Підготувати аналітичний опис обраного проєкту, визначивши роль медіа у формуванні художнього змісту, досвіду глядача та нових форм мистецької комунікації.

Методичні вказівки до виконання

Виконання самостійної роботи доцільно розпочати з уточнення змісту понять «візуальне», «медіальне» та «віртуальне» як взаємопов’язаних, але не тотожних категорій аналізу сучасного мистецтва. Особливу увагу слід приділити розумінню візуального як способу створення й сприйняття образів, медіального — як системи засобів, технологій і каналів художньої комунікації, а віртуального — як простору цифрового моделювання, взаємодії та формування особливого мистецького досвіду.

Під час аналізу теоретичних джерел аспірантам необхідно простежити, як розвиток фотографії, кінематографа, відеоарту, комп’ютерної графіки, цифрових платформ і технологій віртуальної реальності змінює художню мову та способи

існування твору мистецтва. Важливо розглянути не лише технологічні характеристики мистецьких практик, а й те, як медіа впливають на авторську стратегію, структуру художнього образу, просторово-часову організацію твору та позицію глядача. Доцільно зіставити традиційні форми візуальної репрезентації з інтерактивними й віртуальними моделями художньої комунікації.

Для практичного аналізу слід обрати конкретний мистецький проєкт і дослідити його за такими критеріями: художня концепція; використані медіа та технології; особливості візуальної форми; характер взаємодії твору з аудиторією; роль глядача у формуванні художнього досвіду; культурний і соціальний контекст. У висновках необхідно обґрунтувати, чи є технологія лише інструментом реалізації задуму, чи вона стає невіддільною складовою художнього змісту та змінює принципи функціонування мистецького твору.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми:

1. Як співвідносяться поняття «візуальне», «медіальне» та «віртуальне» в теорії сучасного мистецтва?
2. Які зміни у способах створення та сприйняття художнього образу спричинив розвиток цифрових технологій?
3. У чому полягає відмінність між традиційним візуальним твором і цифровим мистецьким об’єктом?
4. Як медіа впливають на художню форму, зміст і способи репрезентації мистецького твору?
5. Яку роль відіграють екран, інтерфейс і цифрове зображення в сучасних мистецьких практиках?
6. У чому полягають специфічні ознаки інтерактивного мистецтва?
7. Як віртуальна реальність трансформує просторові, часові та перцептивні характеристики художнього досвіду?
8. Як змінюються відносини між автором, мистецьким твором і глядачем у віртуальному середовищі?
9. Які естетичні, етичні та культурні проблеми виникають унаслідок поширення цифрового та віртуального мистецтва?
10. За якими критеріями можна здійснювати мистецтвознавчий аналіз творів, створених із використанням цифрових і віртуальних технологій?

Основна література

1. Grau, O. (Ed.). (2007). MediaArtHistories. MIT Press.
2. Manovich, L. (2001). The language of new media. MIT Press.
3. Mitchell, W. J. T. (1994). Picture theory: Essays on verbal and visual representation. University of Chicago Press.
4. Paul, C. (2015). Digital art (3rd ed.). Thames & Hudson.
5. Quaranta, D. (2013). Beyond new media art. LINK Editions.
6. Ryan, M.-L. (2001). Narrative as virtual reality: Immersion and interactivity in literature and electronic media. Johns Hopkins University Press.
7. Shanken, E. A. (2009). Art and electronic media. Phaidon Press.
8. Zylinska, J. (2017). Nonhuman photography. MIT Press.
9. Zylinska, J. (2020). AI art: Machine visions and warped dreams. Open Humanities Press.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 10. Крос-культурний діалог в сучасному мистецтві

Самостійна робота по темі:

Самостійне опрацювання теоретичних підходів до вивчення крос-культурного діалогу в сучасному мистецтві; дослідження впливу культурної взаємодії, глобалізаційних процесів і міжкультурної комунікації на формування художніх практик, мистецьких ідентичностей та нових форм художньої репрезентації. Аналіз сучасних мистецьких проєктів, що ґрунтуються на взаємодії різних культурних традицій, національних мистецьких мов і соціокультурних контекстів.

Зміст завдання:

1. Опрацювати наукові джерела, присвячені крос-культурному діалогу, культурній ідентичності, глобалізації та міжкультурній комунікації в сучасному мистецтві.
2. Визначити основні форми та механізми крос-культурної взаємодії в актуальних мистецьких практиках: культурний обмін, міжкультурне співробітництво, гібридизація художніх мов, переосмислення традицій і транснаціональна мистецька комунікація.
3. Обрати сучасний мистецький проєкт, у якому представлено взаємодію різних культур, та проаналізувати його художню концепцію, культурні джерела,

способи репрезентації ідентичності й особливості діалогу між культурними контекстами.

4. Підготувати аналітичний матеріал, у якому визначити можливості та суперечності крос-культурної взаємодії, зокрема проблеми культурного привласнення, стереотипізації, нерівності культурних репрезентацій і збереження локальної ідентичності.

Методичні вказівки до виконання

Виконання самостійної роботи слід розпочати з опрацювання основних теоретичних підходів до розуміння крос-культурного діалогу як форми взаємодії культур, що передбачає обмін художніми ідеями, образами, символами, цінностями та практиками. Необхідно розмежувати поняття «крос-культурний діалог», «міжкультурна комунікація», «культурна гібридизація» та «транснаціональна культура», з'ясувати їхнє значення для аналізу сучасного мистецтва. Особливу увагу варто приділити тому, як глобалізація, міграційні процеси, цифрові медіа й міжнародні мистецькі мережі змінюють умови створення, поширення та сприйняття художніх творів.

Під час опрацювання літератури аспірантам необхідно розглянути крос-культурний діалог не лише як взаємне запозичення художніх форм, а і як процес взаємодії різних історичних пам'ятей, культурних ідентичностей та систем цінностей. Доцільно дослідити, як сучасні митці поєднують локальні традиції з глобальними художніми тенденціями, переосмислюють національну спадщину та порушують питання культурної належності, репрезентації та права на власний голос. Важливо враховувати, що культурна взаємодія може супроводжуватися не лише взаємозбагаченням, але і конфліктами інтерпретацій, нерівністю культурних позицій та ризиками спрощеного використання символів іншої культури.

Практичну частину роботи слід виконати на основі аналізу конкретного мистецького проєкту, виставки, перформансу, аудіовізуального твору або міжкультурної мистецької співпраці. Аналіз має охоплювати художню концепцію, культурні джерела, способи взаємодії різних мистецьких традицій, особливості репрезентації культурних ідентичностей і реакцію цільової аудиторії. У висновках необхідно обґрунтувати, наскільки обраний проєкт забезпечує змістовний діалог

культур, сприяє взаєморозумінню та критичному переосмисленню стереотипів, а також визначити його значення для розвитку сучасного мистецтва.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми:

1. Що означає поняття «крос-культурний діалог» у контексті сучасного мистецтва?
2. Які теоретичні підходи використовують для дослідження взаємодії культур у мистецьких практиках?
3. Як глобалізаційні процеси впливають на формування сучасних художніх мов та мистецьких ідентичностей?
4. У чому полягають відмінності між культурним обміном, культурною гібридизацією та культурним привласненням?
5. Яку роль відіграють міжнародні виставки, бієнале, фестивалі та мистецькі резиденції у формуванні крос-культурного діалогу?
6. Як сучасні митці поєднують локальні культурні традиції з глобальними художніми тенденціями?
7. Яким чином цифрові медіа та мережеві комунікації розширюють можливості міжкультурної мистецької взаємодії?
8. Які етичні проблеми виникають під час використання художніх образів, символів і практик інших культур?
9. Як мистецтво сприяє переосмисленню культурних стереотипів, історичної пам’яті та національної ідентичності?
10. Які методологічні підходи доцільно застосовувати для аналізу крос-культурних мистецьких проєктів?

Основна література

1. Bhabha, H. K. (1994). The location of culture. Routledge.
2. Bourriaud, N. (2009). The radicant. Lukas & Sternberg.
3. Clifford, J. (1997). Routes: Travel and translation in the late twentieth century. Harvard University Press.
4. Kester, G. H. (2004). Conversation pieces: Community and communication in modern art. University of California Press.
5. Kwon, M. (2002). One place after another: Site-specific art and locational identity. MIT Press.

6. Mosquera, G., & Fisher, J. (Eds.). (2004). Over here: International perspectives on art and culture. MIT Press.
7. Said, E. W. (1978). Orientalism. Pantheon Books.
8. Smith, T. (2011). Contemporary art: World currents. Laurence King Publishing.
9. UNESCO. (2005). Convention on the protection and promotion of the diversity of cultural expressions. UNESCO.

Вказівки щодо ведення роботи

Тема 11. Іммерсівні світи в сучасному візуальному мистецтві

Самостійна робота по темі:

Самостійне опрацювання теоретичних концепцій іммерсивності та занурення в сучасному візуальному мистецтві; дослідження художніх, технологічних і перцептивних особливостей створення іммерсивних середовищ, що забезпечують просторову, сенсорну та емоційну взаємодію глядача з мистецьким твором. Аналіз сучасних мистецьких практик, заснованих на використанні проєкційних технологій, відеоінсталяцій, інтерактивних систем, віртуальної та доповненої реальності, а також визначення їхнього впливу на трансформацію художнього досвіду й ролі аудиторії.

Зміст завдання:

1. Опрацювати наукові джерела, присвячені іммерсивності, інтерактивності, віртуальній реальності та просторовим практикам сучасного візуального мистецтва.
2. Визначити основні характеристики іммерсивного мистецького середовища та з’ясувати відмінності між поняттями «іммерсивність», «інтерактивність», «віртуальність» і «ефект присутності».
3. Обрати один сучасний іммерсивний мистецький проєкт і проаналізувати його художню концепцію, просторову організацію, технологічні засоби, сенсорні ефекти та способи залучення глядача.
4. Підготувати аналітичний опис проєкту, визначивши, як іммерсивні технології впливають на сприйняття художнього образу, формування емоційного досвіду та взаємодію людини з мистецьким середовищем.

Методичні вказівки до виконання

Виконання самостійної роботи необхідно розпочати з опрацювання теоретичних підходів до поняття іммерсивності в сучасному мистецтві, медіатеорії та дослідженнях візуальної культури. Слід з'ясувати, що іммерсивність характеризує способи залучення глядача до мистецького середовища, за яких змінюється звичне співвідношення між суб'єктом сприйняття, художнім об'єктом і простором його презентації. Важливо розмежувати іммерсивність як ефект занурення, інтерактивність як можливість впливати на перебіг взаємодії та віртуальність як спосіб конструювання цифрового або модельованого середовища. Необхідно також ураховувати, що іммерсивний досвід може створюватися як за допомогою цифрових технологій, так і засобами світла, звуку, архітектури, масштабних інсталяцій та організації фізичного простору.

Під час аналізу наукових джерел аспірантам доцільно зосередитися на трансформації ролі глядача в іммерсивному мистецтві, особливостях тілесного й сенсорного сприйняття, формуванні ефекту присутності та взаємозв'язку технологічних засобів із художнім задумом. Варто розглянути приклади проєкційних середовищ, мультимедійних інсталяцій, інтерактивних просторів, творів із використанням віртуальної та доповненої реальності. При цьому необхідно оцінювати не лише технологічну складність мистецького проєкту, але і те, наскільки використані засоби визначають його художню мову, формують смисли та забезпечують специфічний досвід взаємодії з аудиторією.

Практичну частину завдання слід виконати на основі аналізу конкретного іммерсивного мистецького проєкту. Рекомендується послідовно розглянути його концепцію, організацію простору, візуальні та аудіальні компоненти, використані технології, характер участі глядача та особливості емоційного й інтелектуального сприйняття. У висновках необхідно визначити, чи є занурення самостійною художньою метою, чи воно слугує засобом розкриття концепції твору; обґрунтувати, як іммерсивне середовище змінює межі між мистецьким об'єктом і глядачем, а також окреслити можливості та обмеження такого формату в сучасній художній практиці.

Питання для самопідготовки аспірантів з теми:

1. Що означає поняття «іммерсивність» у контексті сучасного візуального мистецтва?

2. Які теоретичні підходи використовуються для дослідження іммерсивного художнього досвіду?
3. Чим відрізняються поняття «іммерсивність», «інтерактивність», «віртуальність» та «ефект присутності»?
4. Які художні й технологічні засоби використовуються для створення іммерсивних мистецьких середовищ?
5. Як організація простору впливає на сприйняття іммерсивного твору?
6. Яким чином світло, звук, рухоме зображення та цифрові технології формують сенсорний досвід глядача?
7. Як змінюється роль глядача в іммерсивних та інтерактивних мистецьких практиках?
8. Яке значення мають віртуальна та доповнена реальність для розвитку сучасного візуального мистецтва?
9. Які естетичні, етичні та технологічні проблеми виникають під час створення іммерсивних мистецьких середовищ?
10. За якими критеріями можна здійснювати мистецтвознавчий аналіз іммерсивного мистецького проєкту?

Основна література

1. Grau, O. (2003). Virtual art: From illusion to immersion. MIT Press.
2. Huhtamo, E., & Parikka, J. (Eds.). (2011). Media archaeology: Approaches, applications, and implications. University of California Press.
3. Manovich, L. (2001). The language of new media. MIT Press.
4. Murray, J. H. (2017). Hamlet on the holodeck: The future of narrative in cyberspace (Updated ed.). MIT Press.
5. Paul, C. (2015). Digital art (3rd ed.). Thames & Hudson.
6. Ryan, M.-L. (2001). Narrative as virtual reality: Immersion and interactivity in literature and electronic media. Johns Hopkins University Press.
7. Slater, M., & Sanchez-Vives, M. V. (2016). Enhancing our lives with immersive virtual reality. Frontiers in Robotics and AI, 3, Article 74. https://doi.org/10.3389/frobt.2016.00074
8. Zylinska, J. (2020). AI art: Machine visions and warped dreams. Open Humanities Press.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

Бітаєва, Г. (2024). Рефлексія теми українського супротиву в мистецтві сучасного муралу. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (20), 81–86. https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.319130

Копилова, Н., & Сапунова, М. (2024). Принципи деконструкції у сучасному візуальному мистецтві: Український досвід. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку, (49). https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.859

Кравченко, А. (2024). Інтерактивність та перформативність віртуальної комунікації в театральних та кінопросторах культури. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (20), 103–110. https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.319162

Логачова, Б. (2023). Харківські відеопрактики: Паралельні мистецькі програми 2022–2023 років. Fine Art and Culture Studies, (6). https://doi.org/10.32782/facs-2023-6-8

Протас, М. (2024). Contemporary art — акселерація поміж пам'яттю та історією. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (20), 21–38. https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.318964

Протас, М., & Савчук, І. (2024). Архівна артепістема кордоцентризму versus дескілінг. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (20). https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.319155

Роготченко, К. (2025). Особливості візуального мистецтва в культурі України першої чверті XXI століття. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (21), 171–182. https://doi.org/10.31500/2309-8813.21.2025.345525

Сидоренко, В. (2024). Українське візуальне мистецтво у парадигмах XXI століття: Світоглядні зміни воєнної доби. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (20), 9–20. https://doi.org/10.31500/2309-8813.20.2024.327032

Смирна, Л. (2023). Ландшафт війни в Україні у візуальних проєктах і мистецьких практиках 2022–2023 років (кейс-аналіз дискурсу). Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (19), 223–240. https://doi.org/10.31500/2309-8813.19.2023.294890

Філіпов, О. (2025). Нові візуальні естетики диджитал-епохи: Аналіз глітч-арту, піксель-арту, генеративного мистецтва та інших напрямів. Збірник наукових праць «Сучасне мистецтво», (21), 119–124. https://doi.org/10.31500/2309-8813.21.2025.345519

30 років присутності: Сучасні українські художники. (2022). ArtHuss. Альбом-монографія, рекомендований для візуального аналізу українського мистецького процесу.

Albano, C. (2022). Out of breath: Vulnerability of air in contemporary art. University of Minnesota Press. https://doi.org/10.5749/j.ctv2c3wq2v

Alforova, Z., Marchenko, S., Shevchuk, Y., Kotlyar, S., & Honcharuk, S. (2021). Contemporary Ukrainian cinema into the European context (2014-2019). *Linguistics and Culture Review*, *5*(S2), 274-283. https://doi.org/10.37028/lingcure.v5nS2.1345

Alonso Gómez, S., Piniella Grillet, I. J., Radwan, N., & Rosauro, E. (Eds.). (2023). NO rhetoric(s): Versions and subversions of resistance in contemporary global art. Diaphanes

Borysova, S., Tytar, O., Stoliarchuk, N., Alforova, Z., & Tykhoniuk, O. (2024). Analysis of the impact of the digital revolution on creativity in contemporary art: Technological changes, interactivity and virtual aesthetics. Synesis, 16(1), 403–419.

Danto, A. C., & Paparoni, D. (2022). Art and posthistory: Conversations on the end of aesthetics. Columbia University Press.

Haidu, R. (2023). Each one another: The self in contemporary art. University of Chicago Press. —

Mirzoeff, N. (2023). An introduction to visual culture (3rd ed.). Routledge..

Допоміжна

Brückle, W., & Truniger, F. (Eds.). (2023). Display, distribute, disrupt: Contemporary moving image practices. DIAPHANES.

Kim, J. (2022). Documentary's expanded fields: New media and the twenty-first-century documentary. Oxford University Press.

Morgan, D. (2021). The lure of the image: Epistemic fantasies of the moving camera. University of California Press.

Pecheranskyi, I. (2023). The convergence of technologies and creative decisions during making visual image in the film industry: Analysis of ecosystem connections. The Culturology Ideas, 24(2), 36–45. https://doi.org/10.37627/2311-9489-24-2023-2.36-45

Pecheranskyi, I. (2023). Attractive visuality generation within the 360°-VR video format as a technological trend in modern film production. Culture and Arts in the Modern World, 24. https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279253

Pecheranskyi, I. (2023). Brief technical history and audiovisual parameters of electromechanical television. Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production, 6(2). https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.2.2023.289313

Pecheranskyi, I. (2023). Culture-creating potential of audiovisual technologies in the mass art of the second half of the twentieth and early twenty-first centuries. Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production, 6(1). https://doi.org/10.31866/2617-2674.6.1.2023.279253

Pecheranskyi, I. (2023). Телебачення як сучасний фактор культурогенезу: осмислення в термінах теорії культивації. Питання культурології, 42. https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293790

Pecheranskyi, I. (2024). [Стаття у виданні Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production, 7(1)]. https://doi.org/10.31866/2617-2674.7.1.2024.302762

Pecheranskyi, I. (2024). Media fusion as technology and mechanism for transforming the television ecosystem in the twentieth century. Bulletin of Kyiv National University of

Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production, 7(2). https://doi.org/10.31866/2617-2674.7.2.2024.318989

Pecheranskyi, I. (2025). «Стримінгова революція» у відеоіндустрії та аудіовізуальній культурі (до 20-річчя YouTube). Питання культурології, 45. https://doi.org/10.31866/2410-1311.45.2025.325044

Pecheranskyi, I. (2025). The hyperimmersive turn and the metaverse: Gamification of the audiovisual landscape. Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production, 8(1). https://doi.org/10.31866/2617-2674.8.1.2025.332437

Pecheranskyi, I. (2025). Естетика мобільного відео: мистецтвознавчі рефлексії. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство», 52. https://doi.org/10.31866/2410-1176.52.2025.334043

Pecheranskyi, I. (2025). Магічний реалізм як естетична стратегія транскультурного кінематографа. Питання культурології, 46. https://doi.org/10.31866/2410-1311.46.2025.348599

Pecheranskyi, I. (2026). “The Mandalorian” as a manifesto of ecosystem convergence: Symbiosis of filmmaking, game engineering methods, and the streaming environment. Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts. Series in Audiovisual Art and Production. https://doi.org/10.31866/2617-2674.9.1.2026.361876

Pecheranskyi, I. (2026). Aesthetic paradigms of interactivity and immersion in digital audiovisual art of the metamodern era. The Culturology Ideas. https://doi.org/10.37627/2311-9489-29-2026-1.18-29

Pecheranskyi, I. (2026). Enchant your audience: Magic of community building in streaming culture. National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald. https://doi.org/10.32461/2226-3209.4.2025.351830

Pecheranskyi, I. P. (2023). Technical peculiarities of the narrative action games of the 1990s–2010s as a factor of their development in the context of digital art. Culture of Ukraine, 81. https://doi.org/10.31516/2410-5325.081.02

Pecheranskyi, I., & Revenko, A. (2023). Європейський ринок індустрії мовлення наприкінці XX століття: структурний аналіз. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти, 11. https://doi.org/10.31866/2616-745X.11.2023.278434

Pecheranskyi, I., Denysiuk, Z., Humeniuk, T., Diachuk, V., & Kosinova, O. (2023). "Objective realism," ethnographic cinema, and the classical model of visual-anthropological research. Research Journal in Advanced Humanities, 4(3). https://doi.org/10.58256/rjah.v4i3.1153

Pecheranskyi, I., Humeniuk, T., Shvets, N., Holovkova, M., & Sibiriakova, O. (2023). Transmedia discourse in the digital age: Exploring radical intertextuality, audiovisual hybridization, and the "aporia" of homo medialis. Research Journal in Advanced Humanities, 4(2). https://doi.org/10.58256/rjah.v4i2.1111

Pecheranskyi, I. P. (2024). Digital transformation of cinematograph as a factor in forming a new visual aesthetic: An analysis of the foreign film discourse at the beginning of the XXI century. Culture of Ukraine. https://doi.org/10.31516/2410-5325.086.06

Purgar, K. (Ed.). (2021). The Palgrave handbook of image studies. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-71830-5

Ruzhanskyi, B., & Bezruchko, O. (2025). Gender dimensions of survival: Cinematographic images of women in the context of war (XX–early XXI century). Актуальні питання гуманітарних наук, 94(2). https://doi.org/10.24919/2308-4863/94-2-21

Zubavina, I. (2026). Epistemic rupture and haptic resistance in the visual language of Yurii Illienko. Artistic Culture. Topical Issues, 22(1), 10–20. https://doi.org/10.31500/1992-5514.22(1).2026.365421

РЕЦЕНЗІЯ

на

Методичні вказівки з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва»

до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» для студентів спеціальностей В1. В2, В4 галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» третього (науково-освітнього) ступеня вищої освіти.

Актуальність методичних вказівок з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» зумовлена динамічними трансформаціями сучасного мистецького процесу, появою нових художніх практик, зміною уявлень про природу мистецького твору, авторство, глядацьке сприйняття та функціонування мистецтва в цифровому й глобалізованому культурному середовищі. За таких умов особливого значення набуває системне вивчення теоретичних концепцій та історичних передумов розвитку сучасного мистецтва, що дає змогу здобувачам освіти не лише засвоювати фахові знання, а й критично осмислювати актуальні культурні та мистецькі явища.

Необхідність розроблення таких методичних матеріалів пов'язана також із потребою вдосконалення професійної підготовки здобувачів спеціальностей В1 «Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво», В2 «Дизайн» і В4 «Образотворче мистецтво та реставрація». Сучасна мистецька освіта потребує міждисциплінарного підходу, здатності встановлювати взаємозв'язки між різними видами мистецтва, аналізувати вплив технологічних, соціокультурних і комунікативних процесів на художню творчість. Методичні вказівки сприяють формуванню цілісного уявлення про сучасне мистецтво як складну, багаторівневу систему взаємодії художніх ідей, медіа, технологій та суспільних контекстів.

Актуальність видання визначається його спрямованістю на розвиток аналітичних, інтерпретаційних і дослідницьких умінь здобувачів освіти. Практичні заняття та самостійна робота створюють умови для поглибленого опрацювання мистецьких концепцій, порівняння різних теоретичних підходів, аналізу конкретних творів і художніх практик, аргументованого формулювання власних висновків. Така організація навчальної діяльності допомагає перейти від репродуктивного засвоєння інформації до самостійного критичного осмислення мистецьких процесів і формування обґрунтованої професійної позиції.

Особливого значення методичні вказівки набувають у контексті цифровізації культури, поширення інтерактивних та іммерсивних форм мистецтва, розвитку мережевих і міжмедійних практик, а також посилення міжкультурного діалогу. Розгляд цих явищ у межах дисципліни дає змогу актуалізувати навчальний матеріал відповідно до сучасних викликів мистецької освіти, сприяє розумінню взаємодії традиційних художніх форм із новими технологіями та допомагає здобувачам освіти орієнтуватися в розмаїтті сучасних

мистецьких стратегій. Поєднання теоретичного аналізу з практичною роботою сприяє формуванню компетентностей, необхідних для професійної діяльності в різних сферах культури й мистецтва.

Отже, актуальність методичних вказівок з дисципліни «Теорія та історія сучасного мистецтва» полягає в їхній відповідності сучасним потребам мистецької освіти, спрямованості на розвиток критичного мислення, професійної аналітики та здатності самостійно інтерпретувати актуальні художні явища. Матеріали мають практичну й навчально-методичну цінність, сприяють поглибленню фахової підготовки здобувачів спеціальностей В1, В2 і В4 та можуть бути рекомендовані до використання в освітньому процесі. Вважаю, що методичні вказівки заслуговують на позитивну оцінку та рекомендуються до затвердження та використання в освітньому процесі.

Рецензент:

кандидат філософських наук, доцент,

декан факультету «Образотворче мистецтво»

ХДАДМ Ольга ІВАЩЕНКО.